

148 Evropska listina o regionalnih ali manjšinskih jezikih

Uvod

Države članice Sveta Evrope, podpisnice te listine,

upoštevajo, da je cilj Sveta Evrope doseči večjo enotnost med njegovimi članicami, še zlasti zato, da bi varovali in uresničevali ideale in načela, ki so njihova skupna dediščina;

upoštevajo, da varstvo zgodovinskih regionalnih ali manjšinskih jezikov v Evropi, med katerimi so nekateri v nevarnosti, da bodo sčasoma izumrli, prispeva k ohranitvi in razvoju evropskega kulturnega bogastva ter tradicij;

upoštevajo, da je pravica do uporabe regionalnega ali manjšinskega jezika v zasebnem in javnem življenju neodtujljiva pravica v skladu z načeli, vsebovanimi v Mednarodnem paktu Združenih narodov o državljskih in političnih pravicah, ter v duhu Konvencije Sveta Evrope o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin;

se sklicujejo na delovanje v okviru KVSE in še zlasti na Helsinško sklepno listino iz leta 1975 ter na dokument Kopenhagenskega sestanka iz leta 1990;

poudarjajo vrednost medsebojnega prepletanja kultur in večjezičnosti ter upoštevajo, da varstvo in spodbujanje regionalnih ali manjšinskih jezikov ne smeta škodovati uradnim jezikom ter potrebi, da se učijo;

se zavedajo, da varstvo in spodbujanje regionalnih ali manjšinskih jezikov v različnih evropskih državah in regijah pomembno prispevata h graditvi Evrope, temelječe na načelih demokracije in kulturne raznolikosti v okviru državne suverenosti in ozemeljske celovitosti;

upoštevajo posebne razmere in zgodovinske tradicije različnih regij evropskih držav

in so se sporazumele o naslednjem:

I. DEL Splošne določbe

1. člen Opredelitev izrazov

V tej listini:

a izraz "regionalni ali manjšinski jeziki" pomeni jezike:

i ki jih tradicionalno uporabljajo na določenem ozemlju države državljani te države, ki sestavljajo skupino, številčno manjšo od preostalega prebivalstva te države, in

ii ki se razlikujejo od uradnega jezika ali uradnih jezikov te države;

izraz ne vključuje niti narečij uradnega jezika ali uradnih jezikov države niti jezikov migrantov;

b zraz "ozemlje, na katerem se uporablja regionalni ali manjšinski jezik" pomeni zemljepisno območje, na katerem se v omenjenem jeziku izraža določeno število ljudi, kar upravičuje sprejem različnih varstvenih in spodbujevalnih ukrepov, ki jih predvideva ta listina

c izraz "jeziki brez ozemlja" pomeni jezike, ki jih uporabljajo državljani države in ki se razlikujejo od jezika ali jezikov, ki ga ali jih uporablja preostalo prebivalstvo te države, in ki jih, kljub temu da se tradicionalno uporabljajo na ozemlju te države, ni možno povezati z določenim območjem tega ozemlja.

2. člen

Obveznosti

1. Pogodbenica se obvezuje, da bo uporabljala določbe II. dela za vse regionalne ali manjšinske jezike, ki se govorijo na njenem ozemlju in so v skladu z opredelitvijo izraza v 1. členu.
2. Za vsak jezik, določen v trenutku ratifikacije, sprejetja ali odobritve v skladu s 3. členom, se pogodbenica obvezuje, da bo uporabljala najmanj petintrideset odstavkov ali pododstavkov, izbranih med določbami III. dela te listine, med katerimi so vsaj trije izbrani iz 8. in najmanj trije iz 12. člena ter najmanj po eden iz 9., 10., 11. in 13. člena.

3. člen

Ureditev v praksi

1. Država pogodbenica v svoji listini o ratifikaciji, sprejetju ali odobritvi določi vsak regionalni ali manjšinski jezik ali uradni jezik, ki se manj uporablja na njenem celotnem ozemlju ali delu ozemlja in na katerega se nanašajo odstavki, izbrani v skladu z drugim odstavkom 2. člena.
2. Pogodbenica lahko kadar koli pozneje uradno obvesti generalnega sekretarja, da sprejema obveznosti, ki izhajajo iz določb katerega koli drugega odstavka te listine, ki ga ni že prej določila v svoji listini o ratifikaciji, sprejetju ali odobritvi, ali da bo uporabila prvi odstavek tega člena za druge regionalne ali manjšinske jezike ali za druge uradne jezike, ki se manj uporabljajo na njenem celotnem ozemlju ali na delu njenega ozemlja.
3. Obveznosti iz prejšnjega odstavka se štejejo za sestavni del ratifikacije, sprejetja ali odobritve in bodo imele enak učinek od dneva njihove notifikacije.

4. člen

Obstoječi režim varstva

1. Nič v tej listini se ne sme razlagati kot omejevanje ali odvzemanje pravic, ki jih zagotavlja Evropska konvencija o človekovih pravicah.

2. Določbe te listine ne učinkujejo na ugodnejše določbe, ki se nanašajo na položaj regionalnih ali manjšinskih jezikov ali na pravni položaj pripadnikov manjšin in že obstajajo v kateri od pogodbenic ali pa so določene z ustreznimi dvostranskimi ali mnogostranskimi mednarodnimi sporazumi.

5. člen

Obstoječe obveznosti

Ničesar v tej listini ni mogoče razlagati kot pravico do opravljanja katere koli dejavnosti ali do storitve kakršnega koli dejanja, ki bi bilo v nasprotju s cilji Ustanovne listine Združenih narodov ali z drugimi obveznostmi po mednarodnem pravu, vključno z načelom suverenosti in ozemeljske celovitosti držav.

6. člen

Obveščanje

Pogodbenice se obvezujejo, da bodo pazile na to, da so oblasti, organizacije in osebe obveščene o pravicah in dolžnostih, določenih s to listino.

II. DEL

Doseganje ciljev in načel v skladu s prvim odstavkom 2. člena

7. člen

Cilji in načela

1. Cilji in načela, na katerih temeljijo politika, zakonodaja in praksa pogodbenic v zvezi z regionalnimi ali manjšinskimi jeziki na ozemljih, na katerih se ti jeziki uporabljajo, in glede na položaj vsakega jezika, so:

- a priznanje regionalnih ali manjšinskih jezikov kot izraza kulturnega bogastva;
- b spoštovanje zemljepisnega območja vsakega regionalnega ali manjšinskega jezika, da bi s tem zagotovili, da že obstoječe ali nove upravne delitve niso ovira za spodbujanje rabe posameznega regionalnega ali manjšinskega jezika;
- c potreba po odločnem ukrepanju za spodbujanje rabe regionalnih ali manjšinskih jezikov, da se varujejo;
- d boljše omogočanje in/ali spodbujanje ustne in pisne rabe regionalnih ali manjšinskih jezikov v javnem in zasebnem življenju;

e vzdrževanje in razvoj vezi na področjih, ki jih vključuje ta listina, med skupinami, ki uporabljajo regionalni ali manjšinski jezik in drugimi skupinami v tej državi, ki uporabljajo regionalni ali manjšinski jezik v enaki ali podobni obliki, kakor tudi vzpostavitev kulturnih odnosov z drugimi skupinami v državi, ki uporabljajo različne jezike;

f zagotavljanje primernih oblik in sredstev za poučevanje in študij regionalnih ali manjšinskih jezikov na vseh ustreznih stopnjah;

g zagotavljanje možnosti osebam, ki ne govorijo regionalnega ali manjšinskega jezika in živijo na območju, kjer se tak regionalni ali manjšinski jezik uporablja, da se ga učijo, če tako želijo;

h pospeševanje študija in raziskovanja regionalnih ali manjšinskih jezikov na univerzah ali enakovrednih ustanovah;

i pospeševanje primernih oblik transnacionalnih izmenjav na področjih, ki jih vključuje ta listina za regionalne ali manjšinske jezike, ki se uporabljajo v enaki ali podobni obliki v dveh ali več državah.

2. Pogodbenice se obvezujejo, da bodo, če še niso, odpravile vsako neupravičeno razlikovanje, izključevanje, omejevanje ali dajanje prednosti glede uporabe kakega regionalnega ali manjšinskega jezika in katerih cilj je odvracati od ohranjanja ali razvoja tega jezika ali ga ogrožati. Sprejem posebnih ukrepov v prid regionalnim ali manjšinskim jezikom, katerih namen je spodbujati enakost med uporabniki teh jezikov in preostalim prebivalstvom ali ki upoštevajo njihove specifične razmere, se ne šteje za dejanje diskriminacije do uporabnikov bolj razširjenih jezikov.

3. Pogodbenice se obvezujejo s primernimi ukrepi pospeševati medsebojno razumevanje med vsemi jezikovnimi skupinami v državi, in to zlasti tako, da cilji vzgoje in izobraževanja v državi vključujejo spoštovanje, razumevanje in strpnost do regionalnih ali manjšinskih jezikov, ter spodbujati javna občila, da si prizadevajo za doseganje istih ciljev.

4. Pri določanju svoje politike do regionalnih ali manjšinskih jezikov pogodbenice upoštevajo izražene potrebe in želje skupin, ki uporabljajo te jezike. Spodbujati jih je treba, da po potrebi ustanavljajo organe za svetovanje oblastem o vseh zadevah, ki se nanašajo na regionalne ali manjšinske jezike.

5. Pogodbenice se obvezujejo, da bodo *mutatis mutandis* uresničevale načela iz prvega do četrtega odstavka tudi za jezike brez ozemlja. Vendar pa se narava in obseg ukrepov za jezike, s katerimi se uresničuje ta listina, prožno določata ob upoštevanju potreb in želja ter ob spoštovanju tradicije in značilnosti skupin, ki uporabljajo te jezike.

III. DEL

Ukrepi za pospeševanje rabe regionalnih ali manjšinskih jezikov
v javnem življenju v skladu z obveznostmi, prevzetimi v drugem odstavku 2. člen

8. člen

Izobraževanje

1. Glede izobraževanja se pogodbenice obvezujejo, da bodo na ozemlju, na katerem se ti jeziki uporabljajo, v skladu s položajem vsakega od teh jezikov in brez poseganja v poučevanje uradnega jezika ali uradnih jezikov države:

a i zagotovile možnost za predšolsko izobraževanje v ustreznih regionalnih ali manjšinskih jezikih ali

ii zagotovile možnost, da znaten del predšolskega izobraževanja poteka v ustreznih regionalnih ali manjšinskih jezikih, ali

iii izvajale enega od ukrepov, predvidenih v točkah i in ii, vsaj za tiste otroke, katerih družine to želijo in katerih število se šteje za zadostno, al

iv podpirale in/ali spodbujale uveljavitev ukrepov iz točke i do iii zgoraj, če javne oblasti nimajo neposredne pristojnosti na področju predšolske vzgoje;

b i zagotovile možnost za osnovnošolsko izobraževanje v ustreznih regionalnih ali manjšinskih jezikih ali

ii zagotovile možnost, da znaten del osnovnošolskega izobraževanja poteka v ustreznih regionalnih ali manjšinskih jezikih, ali

iii zagotovile, da je v okviru osnovnošolskega izobraževanja poučevanje ustreznih regionalnih ali manjšinskih jezikov sestavni del učnega načrta, ali

iv izvajale enega od ukrepov, predvidenih v točkah i do iii zgoraj vsaj za tiste otroke, katerih družine to želijo in katerih število se šteje za zadostno

c i zagotovile možnost za srednješolsko izobraževanje v ustreznih regionalnih ali manjšinskih jezikih ali

ii zagotovile možnost, da znaten del srednješolskega izobraževanja poteka v ustreznem regionalnem ali manjšinskem jeziku, ali

iii zagotovile, da je v okviru srednješolskega izobraževanja poučevanje ustreznih regionalnih ali manjšinskih jezikov sestavni del učnega načrta, ali

iv izvajale enega od ukrepov, predvidenih v točkah i do iii, vsaj za tiste učence, ki si to želijo ali to želijo njihove družine in katerih število se šteje za zadostno;

d i zagotovile možnost za strokovno in poklicno izobraževanje v ustreznih regionalnih ali manjšinskih jezikih ali

ii zagotovile možnost, da znaten del strokovnega in poklicnega izobraževanja poteka v ustreznih regionalnih ali manjšinskih jezikih, ali

iii zagotovile, da je v okviru strokovnega in poklicnega izobraževanja poučevanje ustreznih regionalnih ali manjšinskih jezikov sestavni del učnega načrta, ali

iv izvajale enega od ukrepov, predvidenih v točkah i do iii, vsaj za tiste učence, ki si to želijo ali to želijo njihove družine in katerih število se šteje za zadostno;

e i zagotovile možnost za univerzitetno in drugo visoko- in višješolsko izobraževanje v regionalnih ali manjšinskih jezikih ali

ii zagotovile možnost za študij teh jezikov kot univerzitetnega in visoko- ali višješolskega predmeta ali

iii spodbujale in/ali omogočile izvajanje univerzitetnega izobraževanja ali drugih oblik visoko- ali višješolskega izobraževanja v regionalnih ali manjšinskih jezikih ali zagotovile možnost za študij teh jezikov kot univerzitetnega ali visoko- in višješolskega predmeta, če zaradi vloge države v odnosu do visoko- in višješolskih ustanov ni mogoče izvajati točk i in ii;

f i poskrbela za zagotavljanje tečajev za izobraževanje odraslih in nenehnega izobraževanja, ki se pretežno ali v celoti izvajajo v regionalnih ali manjšinskih jezikih, ali

ii ponudile te jezike kot šolski predmet pri izobraževanju odraslih in pri nenehnem izobraževanju ali

iii podpirale in/ali spodbujale vključevanje teh jezikov kot učnega predmeta pri izobraževanju odraslih in nenehnem izobraževanju, če javne oblasti nimajo neposredne pristojnosti na področju izobraževanja odraslih;

g sprejele predpise za zagotovitev poučevanja zgodovine in kulture, katerih odraz je regionalni ali manjšinski jezik;

h zagotovile osnovno in nadaljnje usposabljanje učiteljev, ki je potrebno za uresničevanje pododstavkov a do g, ki jih je pogodbenica sprejela;

i ustanovile nadzorni organ ali organe, ki bodo odgovorni za spremljanje izvajanja sprejetih ukrepov in doseženega napredka pri uvajanju ali razvoju poučevanja regionalnih ali manjšinskih jezikov in za sestavljanje občasnih poročil o svojih ugotovitvah, ki bodo objavljena.

2. Za ozemlja, na katerih se regionalni ali manjšinski jeziki tradicionalno ne uporabljajo, se pogodbenice glede izobraževanja obvezujejo, da bodo dovolile, spodbujale ali zagotovile poučevanje v regionalnem ali manjšinskem jeziku ali poučevanje regionalnega ali manjšinskega jezika na vseh ustreznih stopnjah izobraževanja, če to upravičuje število tistih, ki uporabljajo regionalni ali manjšinski jezik.

9. člen

Sodne oblasti

1. Pogodbenice se obvezujejo, da bodo za sodna okrožja, v katerih število prebivalcev, ki uporabljajo regionalne ali manjšinske jezike, upravičuje spodaj navedene ukrepe, glede na položaj posameznega jezika in pod pogojem, da po mnenju sodnika uporaba ugodnosti, ki jih daje ta odstavek, ne ovira pravilnega sojenja:

a v kazenskih postopkih:

i zagotovile, da sodišča na zahtevo ene od strank vodijo postopke v regionalnih ali manjšinskih jezikih, in/ali

ii zajamčile obtožencu pravico do uporabe njegovega regionalnega ali manjšinskega jezika in/ali

iii zagotovile, da se zahteve in dokazi, ne glede na to, ali so pisni ali ustni, ne bodo šteli za nesprejemljive samo zato, ker bodo izraženi v regionalnem ali manjšinskem jeziku, in/ali

iv omogočili, da se dokumentacija v zvezi s sodnimi postopki na zahtevo predloži v določenih regionalnih ali manjšinskih jezikih,

po potrebi s pomočjo tolmačev in prevodov brez dodatnih stroškov za prizadete osebe

b v civilnih postopkih:

i zagotovile, da sodišča na zahtevo ene od strank vodijo postopke v regionalnih ali manjšinskih jezikih, in/ali

ii omogočile, da lahko stranka v sporu, kadar mora osebno priti pred sodišče, uporablja svoj regionalni ali manjšinski jezik brez dodatnih stroškov, in/ali

iii omogočile, da se dokumentacija in dokazi predložijo v regionalnem ali manjšinskem jeziku,

po potrebi s pomočjo tolmačev in prevodov

c v postopkih pred sodišči, pristojnimi za upravne zadeve:

i zagotovile, da sodišča na zahtevo ene od strank vodijo postopke v regionalnih ali manjšinskih jezikih, in/ali

ii omogočile, da lahko stranka v sporu, kadar mora osebno priti pred sodišče, uporablja svoj regionalni ali manjšinski jezik brez dodatnih stroškov, in/ali

iii omogočile, da se dokumentacija in dokazi predložijo v regionalnih ali manjšinskih jezikih,

po potrebi s pomočjo tolmačev in prevodov;

d ukrenejo vse potrebno za zagotovitev, da uporaba točk i in iii pododstavkov b in c zgoraj in vsaka potrebna pomoč tolmačev in prevodov ne povzročita dodatnih stroškov za prizadete osebe

2. Pogodbenice se obvezujejo:

a da ne bodo zanikale veljavnosti pravnih dokumentov, sestavljenih v določeni državi, samo zato, ker so napisani v regionalnem ali manjšinskem jeziku, ali

b da ne bodo zanikale veljavnosti pravnih dokumentov med strankami v sporu, sestavljenih v državi, samo zato, ker so napisani v regionalnem ali manjšinskem jeziku, in bodo zagotovile, da se pravni dokumenti lahko uveljavljajo proti zainteresiranim tretjim, ki ne uporabljajo teh jezikov, pod pogojem, da jih osebe, ki jih uveljavljajo, seznanijo z njihovo vsebino, ali

c ne bodo med strankami zanikale veljavnosti pravnih dokumentov, sestavljenih v državi, samo zato, ker so napisani v regionalnem ali manjšinskem jeziku.

3. Pogodbenice se obvezujejo, da bodo v regionalnih ali manjšinskih jezikih dale na voljo najpomembnejše notranjepravne predpise in tiste, ki se posebej nanašajo na uporabnike teh jezikov, razen če niso drugače dosegljivi v teh jezikih.

10. člen

Upravni organi in javne službe

1. Na upravnih območjih države, na katerih število prebivalcev, ki uporabljajo regionalne ali manjšinske jezike, upravičuje spodaj določene ukrepe, in glede na položaj vsakega jezika se pogodbenice obvezujejo, da, če je to mogoče:

a i zagotovijo, da upravni organi uporabljajo regionalne ali manjšinske jezike, ali

ii zagotovijo, da vsi njihovi uradniki, ki imajo stike z javnostjo, uporabljajo regionalne ali manjšinske jezike pri svojih odnosih z osebami, ki se nanjo obračajo v teh jezikih, ali

iii zagotovijo, da uporabniki regionalnih ali manjšinskih jezikov lahko predložijo ustne ali pisne vloge in prejmejo odgovor v teh jezikih, ali

iv zagotovijo, da uporabniki regionalnih ali manjšinskih jezikov lahko predložijo ustne ali pisne vloge v teh jezikih, ali

v zagotovijo, da uporabniki regionalnih ali manjšinskih jezikov lahko veljavno predložijo dokument v teh jezikih;

b dajejo na voljo upravna besedila in obrazce, ki so v splošni rabi za prebivalstvo, v regionalnih ali manjšinskih jezikih ali dvojezično;

c dovolijo upravnim organom, da sestavijo dokumente v regionalnem ali manjšinskem jeziku.

2. Glede lokalnih in regionalnih oblasti na območjih, na katerih je število prebivalcev, ki uporabljajo regionalne ali manjšinske jezike tako, da upravičuje spodaj navedene ukrepe, se pogodbenice obvezujejo, da dovolijo in/ali spodbujajo:

a uporabo regionalnih ali manjšinskih jezikov v okviru regionalne ali lokalne oblasti;

b možnost za uporabnike regionalnih ali manjšinskih jezikov, da predložijo ustne ali pisne vloge v teh jezikih;

c regionalne oblasti, da objavljajo uradne dokumente tudi v ustreznih regionalnih ali manjšinskih jezikih;

d lokalne oblasti, da objavljajo uradne dokumente tudi v ustreznih regionalnih ali manjšinskih jezikih;

e regionalne oblasti, da uporabljajo regionalne ali manjšinske jezike v razpravah v svojih skupščinah, ne da bi izključevali uporabo uradnega jezika ali uradnih jezikov države;

f lokalne oblasti, da uporabljajo regionalne ali manjšinske jezike v razpravah v svojih skupščinah, ne g uporabo ali sprejem tradicionalnih in pravih oblik krajevnih imen v regionalnih ali manjšinskih jezikih po potrebi skupaj s poimenovanjem v uradnem jeziku ali uradnih jezikih

3. Glede javnih storitev, ki jih zagotavljajo upravni organi ali druge osebe v njihovem imenu, se pogodbenice obvezujejo, da na ozemlju, na katerem se uporabljajo regionalni ali manjšinski jeziki, in v skladu s položajem posameznega jezika ter če je to mogoče:

a zagotovile, da se regionalni ali manjšinski jeziki uporabljajo pri opravljanju storitev, ali

b dovolijo, da uporabniki regionalnih ali manjšinskih jezikov predložijo zahtevek in prejmejo odgovor v teh jezikih, ali

c dovolijo, da uporabniki regionalnih ali manjšinskih jezikov predložijo zahtevek v teh jezikih.

4. Zaradi uresničevanja določbe prvega, drugega in tretjega odstavka, ki so jih

pogodbenice sprejele, se pogodbenice obvezujejo sprejeti enega ali več naslednjih ukrepov:

a prevajanje in tolmačenje, če se zahtevata;

b zaposlovanje, in kadar je potrebno, usposabljanje uradnikov in drugih potrebnih zaposlenih v javnih službah;

c ugoditev, če je le mogoče, prošnjam zaposlenih v javnih službah, ki znajo regionalni ali manjšinski jezik, da so imenovani na ozemlje, na katerem se ta regionalni ali manjšinski jezik uporablja.

5. Pogodbenice se obvezujejo dovoliti uporabo ali prevzem priimkov v regionalnih ali manjšinskih jezikih na prošnjo prizadetih oseb.

11. člen

Javna glasila

1. Pogodbenice se obvezujejo, da za uporabnike regionalnih ali manjšinskih jezikov na ozemljih, na katerih se ti jeziki govorijo, v skladu s položajem vsakega jezika, stopnjo posredne ali neposredne pristojnosti organov javne oblasti in njihovih pooblastil ali vloge na tem področju ter ob spoštovanju načela neodvisnosti in samostojnosti javnih glasil:

a v obsegu, v katerem radio in televizija opravljata poslanstvo javne službe:

i zagotovijo ustanovitev vsaj ene radijske postaje in enega televizijskega kanala v regionalnih ali manjšinskih jezikih ali

ii spodbujajo in/ali omogočajo ustanovitev vsaj ene radijske postaje in enega televizijskega kanala v regionalnih ali manjšinskih jezikih ali

iii ukrepe vse potrebno, da radio in televizija uvrstita v program oddaje v regionalnih ali manjšinskih jezikih;

b i spodbujajo in/ali omogočajo ustanovitev vsaj ene radijske postaje v regionalnih ali manjšinskih jezikih ali

ii spodbujajo in/ali omogočajo redno oddajanje radijskih programov v regionalnih ali manjšinskih jezikih;

c i spodbujajo in/ali omogočajo ustanovitev vsaj enega televizijskega kanala v regionalnih ali manjšinskih jezikih,

ii spodbujajo in/ali omogočajo redno oddajanje televizijskih programov v regionalnih ali manjšinskih jezikih;

d spodbujajo in/ali omogočajo produkcijo in distribucijo avdio in avdiovizualnih del v regionalnih ali manjšinskih jezikih;

e i spodbujajo in/ali omogočajo ustanovitev in/ali vzdrževanje vsaj enega časopisa v regionalnih ali manjšinskih jezikih ali

ii spodbujajo in/ali omogočajo redno objavljane časopisnih člankov v regionalnih ali manjšinskih jezikih;

f i pokrivajo dodatne stroške tistih javnih glasil, ki uporabljajo regionalne ali manjšinske jezike, vselej kadar zakon na splošno predvideva finančno pomoč za javna glasila, ali

ii izvajajo obstoječe ukrepe za finančno pomoč tudi za avdiovizualne produkcije v regionalnih ali manjšinskih jezikih;

g podpirajo usposabljanje novinarjev in drugega osebja javnih glasil, ki uporabljajo regionalne ali manjšinske jezike.

2. Pogodbenice se obvezujejo zagotoviti svobodo neposrednega sprejemanja radijskih in televizijskih oddaj iz sosednjih držav v jeziku, ki se uporablja v enaki ali podobni obliki, kot je regionalni ali manjšinski jezik, in ne bodo nasprotovale prenašanju radijskih in televizijskih oddaj iz sosednjih držav v takem jeziku. Pogodbenice se nadalje obvezujejo zagotoviti, da ne bo nobenih omejitev glede svobode izražanja in prostega pretoka informacij v tisku, napisanih v jeziku, ki se uporablja v enaki ali podobni obliki, kot je regionalni ali manjšinski jezik. Ker izvajanje zgoraj omenjenih svoboščin vključuje dolžnosti in odgovornosti, so lahko zanje predvidene take formalnosti, omejitve ali kazni, kot so predpisane z zakonom in so potrebne v demokratični družbi, v interesu nacionalne varnosti, ozemeljske celovitosti ali javne varnosti, za preprečevanje nereda in kriminala, za zaščito zdravja ali morale, za zaščito dobrega imena

ali pravic drugih, za preprečevanje razkritja zaupnih informacij ali za ohranjanje avtoritete in nepristranskosti sodstva.

3. Pogodbenice se obvezujejo zagotoviti, da so interesi uporabnikov regionalnih ali

manjšinskih jezikov zastopani ali upoštevani v organih, ki so lahko ustanovljeni v skladu z zakonom z nalogo, da jamčijo svobodo in pluralizem javnih glasil.

12. člen

Kulturne dejavnosti in ustanove

1. Glede kulturnih dejavnosti in ustanov – še posebej knjižnic, videotek, kulturnih

centrov, muzejev, arhivov, akademij, gledališč in kinematografov kakor tudi literarnih del in filmskih produkcij, oblik izražanja ljudske kulture, festivalov in s kulturo povezanih dejavnosti, med drugim vključno z uporabo novih tehnologij – se pogodbenice obvezujejo, da na ozemljih, na katerih se ti jeziki uporabljajo, ter v obsegu pristojnosti organov javne oblasti in njihovih pooblastil ali vloge na tem področju:

a spodbujajo tiste vrste izražanja in pobude, ki so značilne za regionalne ali

manjšinske jezike in pospešujejo različne možnosti dostopa do del v teh jezikih;

b pospešujejo različne možnosti dostopa v drugih jezikih do del v regionalnih ali manjšinskih jezikih, tako da pomagajo in razvijajo prevajanje, sinhroniziranje, naknadno sinhroniziranje in podnaslavljanje;

c pospešujejo dostop v regionalnih ali manjšinskih jezikih do del v drugih

jezikih, tako da pomagajo in razvijajo prevajanje, sinhroniziranje, naknadno sinhroniziranje in podnaslavljanje;

d zagotovijo, da organi, odgovorni za organiziranje ali podpiranje različnih

kulturnih dejavnosti, primerno podpirajo vključevanje poznavanja in rabe

regionalnih ali manjšinskih jezikov in kultur v projekte, za katere dajo pobudo ali finančna sredstva;

e pospešujejo ukrepe, s katerimi zagotovijo, da imajo organi, odgovorni za

organiziranje in podpiranje kulturnih dejavnosti, na razpolago osebje, ki dobro obvlada določen regionalni ali manjšinski jezik in jezik ali jezike preostalega prebivalstva;

f spodbujajo neposredno sodelovanje predstavnikov uporabnikov regionalnega ali manjšinskega jezika pri zagotavljanju možnosti in načrtovanju kulturnih dejavnosti;

g spodbujajo in/ali omogočajo ustanavljanje organa ali organov, odgovornih za zbiranje, arhiviranje in predstavitev ter objavljanje del v regionalnih ali

manjšinskih jezikih;

h po potrebi ustanovijo in/ali pospešujejo in financirajo službe za prevajanje in terminološke raziskave zlasti zato, da ohranjajo in razvijajo ustrezno upravno, poslovno, gospodarsko, družbeno, strokovno in pravno izrazje v vsakem regionalnem ali manjšinskem jeziku;

2. Za ozemlja, na katerih se regionalni ali manjšinski jeziki tradicionalno ne uporabljajo, se pogodbenice obvezujejo, da bodo dovolile, spodbujale in/ali zagotavljale primerne kulturne dejavnosti in možnosti v skladu s prejšnjim odstavkom, če to upravičuje število tistih, ki uporabljajo regionalni ali manjšinski jezik.

3. Pogodbenice se obvezujejo v svoji kulturni politiki v tujini dati ustrezno mesto

regionalnim ali manjšinskim jezikom in kulturam, katerih odraz so.

13. člen

Gospodarsko in družbeno življenje

1. V zvezi z gospodarskimi in družbenimi dejavnostmi se pogodbenice obvezujejo,

da v vsej državi:

a izločijo iz svoje zakonodaje vsako določbo, ki neupravičeno prepoveduje ali omejuje uporabo regionalnih ali manjšinskih jezikov v dokumentih, ki se nanašajo na gospodarsko ali družbeno življenje, še zlasti v pogodbah o delu ter v strokovni dokumentaciji, kot so navodila za uporabo izdelkov ali opreme;

b prepovejo v notranje pravilnike podjetij in v osebne dokumente vstavljati

kakršne koli določbe, ki izključujejo ali omejujejo uporabo regionalnih ali manjšinskih jezikov vsaj med uporabniki istega jezika

c nasprotujejo praksi, katere namen je odvracanje od uporabe regionalnih ali manjšinskih jezikov v zvezi z gospodarskimi in družbenimi dejavnostmi;

d olajšujejo in/ali spodbujajo uporabo regionalnih ali manjšinskih jezikov tudi z drugimi sredstvi poleg že zgoraj navedenih.

2. V zvezi z gospodarskimi in družbenimi dejavnostmi se pogodbenice obvezujejo, da na ozemlju, na katerem se uporabljajo regionalni ali manjšinski jeziki, če so javne oblasti za to pristojne in če je to razumno mogoče:

a vključijo v svoje finančne in bančne predpise določbe, ki dovoljujejo na

podlagi postopkov, ki so v skladu s poslovno prakso, uporabo regionalnih ali manjšinskih jezikov pri sestavljanju plačilnih nalogov (čeki, menice itd.) ali drugih finančnih dokumentov, ali da zagotovijo, kadar je to primerno, izvajanje takšnih določb;

b v gospodarskem in družbenem sektorju, ki sta neposredno pod njihovim

nadzorom (javni sektor), organizirajo dejavnosti za spodbujanje uporabe regionalnih ali manjšinskih jezikov;

c zagotovijo, da socialnovarstvene ustanove, kot npr. bolnišnice, domovi za

ostarele in drugi domovi, omogočajo sprejem in oskrbo oseb, ki uporabljajo regionalni ali manjšinski jezik in potrebujejo nego zaradi slabega zdravja, starosti ali iz drugih razlogov, v njihovem jeziku;

d s primernimi sredstvi zagotovijo, da so varnostna navodila sestavljena tudi v regionalnih ali manjšinskih jezikih;

e poskrbijo, da so informacije pristojnih javnih organov, ki se nanašajo na

pravice potrošnikov, na voljo v regionalnih ali manjšinskih jezikih.

14. člen

Čezmejne izmenjave

Pogodbenice se obvezujejo, da:

a uporabljajo že obstoječe obvezujoče dvostranske in mnogostranske sporazume,

sklenjene z državami, v katerih se uporablja isti jezik v enaki ali podobni obliki, ali si po potrebi prizadevajo skleniti take sporazume, in sicer tako, da bodo pospeševale stike med uporabniki istega jezika v zadevnih državah v kulturi, izobraževanju, obveščanju, poklicnem usposabljanju in permanentnem izobraževanju;

b v dobro regionalnih ali manjšinskih jezikov olajšujejo in/ali spodbujajo čezmejno

sodelovanje, še zlasti med tistimi regionalnimi in lokalnimi skupnostmi, na ozemlju katerih se uporablja isti jezik v enaki ali podobni obliki

IV. DEL

Izvajanje listine

15. člen

Občasna poročila

1. Pogodbenice občasno predložijo generalnemu sekretarju Sveta Evrope v obliki, ki jo predpiše Odbor ministrov, poročilo o politiki, ki jo izvajajo v skladu z II. delom te listine, in o ukrepih za izvajanje tistih določb III. dela, ki so jih sprejele. Prvo poročilo je treba predložiti v enem letu po začetku veljavnosti te listine za posamezno pogodbenico, naslednja poročila pa vsaka tri leta po prvem poročilu.

2. Pogodbenice svoja poročila javno objavijo.

16. člen

Pregledovanje poročil

1. Poročila, predložena generalnemu sekretarju Sveta Evrope na podlagi 15. člena, pregleda odbor strokovnjakov, sestavljen v skladu s 17. členom.
2. Organi ali združenja, ki so pravno veljavno ustanovljeni v eni od pogodbenic, lahko odbor strokovnjakov opozorijo na zadeve glede obveznosti, ki jih je ta pogodbenica sprejela iz III. dela te listine. Po posvetovanju z zadevno pogodbenico lahko odbor strokovnjakov upošteva te informacije pri pripravi poročila po tretjem odstavku spodaj. Ti organi ali združenja lahko nadalje predložijo izjave v zvezi s politiko, ki jo vodi pogodbenica v skladu z II. delom
3. Na podlagi poročil, navedenih v prvem odstavku, in informacij, omenjenih v drugem odstavku, odbor strokovnjakov pripravi poročilo za Odbor ministrov. Temu poročilu se priložijo še pripombe, ki so jih na zahtevo dale pogodbenice in jih lahko Odbor ministrov javno objavi.
4. Poročilo iz tretjega odstavka vsebuje zlasti predloge odbora strokovnjakov, na podlagi katerih Odbor ministrov pripravi taka priporočila eni ali več pogodbenicam, kot so potrebna.
5. Generalni sekretar Sveta Evrope predloži Parlamentarni skupščini vsaki dve leti podrobno poročilo o izvajanju listine.

17. člen

Odbor strokovnjakov

1. V odboru strokovnjakov ima vsaka pogodbenica enega člana, ki ga imenuje Odbor ministrov s seznama najbolj neoporečnih in priznanih strokovnjakov s področja zadev, ki jih ureja ta listina, in ki jih predlagajo posamezne pogodbenice.
2. Člani odbora se imenujejo za obdobje šestih let in so lahko ponovno imenovani. Član, ki ne more dokončati mandata, se nadomesti v skladu s postopkom, navedenim v prvem odstavku, in član, ki ga zamenja, svojo funkcijo opravlja do konca mandata svojega predhodnika.
3. Odbor strokovnjakov sprejme svoj poslovnik. Storitve sekretariata mu zagotavlja generalni sekretar Sveta Evrope.

V. DEL

Končne določbe

18. člen

Ta listina je na voljo za podpis državam članicam Sveta Evrope. Listino je treba ratificirati, sprejeti ali odobriti. Listine o ratifikaciji, sprejetju ali odobritvi se hranijo pri generalnem sekretarju Sveta Evrope.

19. člen

1. Listina začne veljati prvi dan meseca, ki sledi izteku trimesečnega obdobja po dnevu, ko je pet držav članic privolilo, da jih ta listina zavezuje v skladu z določbami 18. člena.

2. Za vsako državo članico, ki naknadno izrazi soglasje, da jo listina zavezuje, začne ta veljati prvi dan meseca, ki sledi izteku trimesečnega obdobja po datumu deponiranja listine o ratifikaciji, sprejetju ali odobritvi.

20. člen

1. Po začetku veljavnosti listine lahko Odbor ministrov Sveta Evrope povabi katero koli državo, ki ni članica Sveta Evrope, da k njej pristopi.

2. Za vsako državo, ki tako pristopi, začne listina veljati prvi dan meseca, ki sledi izteku trimesečnega obdobja po datumu deponiranja listine o pristopu pri generalnem sekretarju Sveta Evrope.

21. člen

1. Država lahko ob podpisu ali deponiranju svoje listine o ratifikaciji, sprejetju, odobritvi ali pristopu izrazi enega ali več pridržkov glede drugega do petega odstavka 7. člena listine. Drugi pridržki niso dopustni.

2. Vsaka država pogodbenica, ki je izrazila pridržek v skladu s prejšnjim odstavkom, ga lahko v celoti ali delno umakne z notifikacijo, naslovljeno na generalnega sekretarja Sveta Evrope. Umik pridržka začne veljati na datum, ko generalni sekretar Sveta Evrope prejme tako notifikacijo.

22. člen

1. Pogodbenica lahko kadar koli odpove listino z notifikacijo, naslovljeno na generalnega sekretarja Sveta Evrope.

2. Takšna odpoved začne veljati prvi dan meseca, ki sledi izteku šestmesečnega obdobja po datumu, ko je generalni sekretar prejel notifikacijo.

23. člen

Generalni sekretar Sveta Evrope obvesti države članice Sveta in vse države, ki so pristopile k tej listini o:

a vsakem podpisu,

b deponiranju vsake listine o ratifikaciji, sprejetju, odobritvi ali pristopu,

c vsakem datumu začetka veljavnosti te listine v skladu z 19. in 20. členom,

d vsaki notifikaciji, prejeti na podlagi uporabe določb drugega odstavka 3. člena,

e vsakem drugem dejanju, notifikaciji ali sporočilu, ki se nanaša na to listino.

V dokaz tega so podpisani, ki so bili za to pravilno pooblaščen, podpisali to listino.

Sestavljeno v Strasbourgu 5. novembra 1992 v angleškem in francoskem jeziku, pri čemer sta obe besedili enako veljavni, v enem izvodu, ki se hrani v arhivu Sveta Evrope. Generalni sekretar Sveta Evrope pošlje overjeno kopijo vsaki državi članici Sveta Evrope in vsaki državi, ki je bila povabljen, da pristopi k tej listini.